
Historie FSV UK

Institucionalizace sociálněvědních oborů na Karlově Univerzitě: předchůdci Fakulty sociálních věd, její vznik a vývoj

Barbara Köpplová, Jan Jiráček

Ustavením Fakulty sociálních věd se v roce 1990 na Karlově univerzitě svým způsobem završila ustavující etapa institucionálního vývoje vzdělávání a výzkumu v oblasti společenských věd. I když některé jednotlivé obory (sociologie, politologie, ekonomie) se dále v souladu se svým historickým vznikem rozvíjejí i na jiných pracovištích (na Filozofické fakultě, na Pedagogické fakultě, nejnověji i na Fakultě humanitních studií), přece se právě Fakulta sociálních věd (FSV) stala v rámci UK pracovištěm, v němž se zaměření na sociálněvědní problematiku a rozvíjení oborů s touto problematikou spjatých koncentruje.

Cesta k tomuto stavu nebyla snadná. V poválečném vývoji Univerzity Karlovy představuje ustavování společenskovědních oborů a hledání jejich institucionalizované podoby kapitolu dramatickou a do současnosti neuzavřenou, kapitolu, na níž se podepsal nejen vývoj univerzity samé, ale i (a možná především) celková společenská situace v poválečném Československu a později na ni navazující situace v samostatném Česku.

Cílem tohoto výkladu je stručně postihnout vývoj, který během druhé poloviny dvacátého století formoval podmínky pro vznik UK FSV, a zařadit tento vývoj do širšího rámce institucionalizace společenských věd v českém prostředí.

Úvodem

Výukové programy zaměřené na studium a rozvoj společenských věd se začaly – v souladu s předválečným vývojem – ustavovat nejprve mimo rámec Univerzity Karlovy. Významnou, i když poválečnou atmosférou příliš neposilovanou inspirací zde byla Svobodná škola politických nauk (SŠPN), zřízená v roce 1928 a zavřená spolu s ostatními vysokými školami v roce 1939. Krátké období hledání souvislostí mezi předválečným a poválečným vývojem se projevilo zřízením Vysoké školy politické a sociální (VŠPS) v roce 1945 (v jejímž rámci, mimochodem, působila zkušební komise pro absolventy SŠPN). Pedagogický sbor byl složen převážně z odborníků nejrůznější názorové a politické orientace, kteří získali vzdělání v období první republiky. Společenské a politické změny roku 1948 a s nimi spojený zájem prosovětsky orientované vládní garnitury vedl k potlačení názorové rozmanitosti a odstranění celé řady pedagogů. Od počátku studijního roku 1949/50 byla zřízena Vysoká škola politických a hospodářských věd (VŠPHV), na niž přešla část úkolů VŠPS a která se až do roku 1953 soustřeďovala především na výchovu pracovníků stranického a státního aparátu a perspektivních „kadrů“ do řídicích funkcí. Vládním nařízením č. 40/1952 byla VŠPHV zrušena a její jednotlivé fakulty se buď osamostatnily (např. hospodářská fakulta VŠPHV se stala základem Vysoké školy ekonomické v Praze), nebo byly začleněny do již stávajících vysokoškolských institucí. Ke dni 1. září 1953 byla Fakulta společenských nauk zrušená VŠPHV včleněna do Filozoficko-historické fakulty Karlovy univerzity.

Rok 1953 lze tedy považovat za počátek institucionalizace společenskovědních oborů v rámci Univerzity Karlovy. Vzhledem k povaze zásahu a definování úkolů, které nově ustavená struktura měla plnit, znamenal tento krok – spolu s politicky motivovaným zrušením výuky sociologie jako „buržoasní pavědy“ – počátek v zásadě neradostný, který znamenal vývoj sociálních věd v českých zemích na dlouhá desetiletí dopředu. Znamenalo to, že společenské vědy byly zbaveny svéprávného postavení a připraveny o možnost budovat vlastní identitu. Nejenže se podřídily ideologickému rámci doby, ale včlenily se do kontextu jiné fakulty jako její podřízená složka. Až relativní uvolnění společenského klimatu na přelomu 50. a 60. let vedlo ke snaze vytvořit pro výuku a rozvoj společenských věd pevnější institucionální rámec a později i vlastní institucionální zázemí. Tak došlo k postupnému sblížení a nakonec i propojení vybraných společenskovědních kateder Filozofické fakulty a Institutu osvěty a novinářství (zřízeného v roce 1960). Poslední čtvrtina 60. let pak vedla k tomu, že se sociální vědy – alespoň nakrátko – začaly formovat v souladu s vývojem těchto oborů na zahraničních univerzitách a byla zřízena plnoprávná Fakulta sociálních věd a publicistiky (FSVP). FSVP nejenže představovala první plnohodnotný institucionální rámec sociálněvědních oborů na UK, ale také během krátké doby své existence (v podstatě do počátku 70. let 20. století) pronikla do povědomí širší veřejnosti tím, že podstatná část jejích studentů i někteří z učitelů zaujali kritický postoj k nedostatkům doby a zapojili se do veřejného dění univerzitního i obecného, a to včetně vydávání celouniverzitního periodika *Universita Karlova*, jehož význam překračoval hranice akademické obce. Z této doby se patrně také traduje představa o této fakultě jako instituci věnující se především přípravě budoucích novinářů. Další vývoj směrem k samostatné Fakultě žurnalistiky tak vedle dobových záměrů

a potřeb politických (likvidace FSVP jako instituce spojované s reformním hnutím roku 1968 a snaha získat kontrolu nad ideologickou, politickou a odbornou průpravou stávajících i budoucích novinářů) do jisté míry podporovala i logika společenské prestiže, která ostatně i zakonzervovala setrvačné a do současnosti přežívající – a odborně neudržitelné – začleňování žurnalistiky mezi společenské vědy, respektive mezi vědní obory vůbec.

Období 70. let pak vývoj společenských věd zmrazilo i sociální vědy potlačilo intelektuálně vyžíváním celé řady odborníků. Institucionálně došlo k zpětnému začlenění ostatních oborů, do kontextu Filozofické fakulty a tak se zvýraznila žurnalistika jako obor, který si při předcházející institucionalizaci společenských věd počínal nejagilněji a jehož rozvoj měl pro období normalizace největší význam – na troskách zrušené FSVP vznikla tak v roce 1972 Fakulta žurnalistiky.

Přelom 80. a 90. let 20. století a společenské a politické změny, které v té době proběhly, pak vedly – rychlým zrušením Fakulty žurnalistiky a založením Fakulty sociálních věd na jaře 1990 – nejen ke snaze navázat na společenskovědní rámec vymezený koncem 60. let, ale hlavně k úsilí o vybudování zcela nově pojatého sociálněvědního pracoviště.

Institucionalizace studia společenskovědních oborů na UK od počátku až k ustavení UK FSV lze chápat jako vnitřně provázaný celek a vyložit jako sled několika relativně uzavřených etap se dvěma základními charakteristickými rysy: Na jedné straně byla ve vývoji předmětných sociálněvědních oborů (jednalo se fakticky o obory, které bychom mohli označit jako „aplikované“, tedy osvěty a knihovnictví) patrná **tendence k ustavování samostatné instituce**, tedy „vlastní“ fakulty. To je pochopitelný důsledek sebeuvědomování těchto oborů a patrně i snahy vytvořit protiváhu „tradičním“ humanitním a sociálněvědním oborům pěstovaným na Filozofické fakultě, v jejímž organizačním rámci a intelektuálním klimatu se tyto nové, „aplikované“ sociálněvědní obory ustavovaly. Na druhé straně pak byla **do kontextu sociálněvědních oborů od samého počátku přiřazována i výchova novinářů**. Tato skutečnost má svou hlubší vývojovou logiku, vždyť příprava budoucích novinářů byla již v meziválečné tradici předmětem zájmu Svobodné školy politických nauk, která – jakkoliv nebyla vysokou školou, ale institutem vyššího vzdělávání – přispěla k rozvoji sociálních věd v české (resp. československé) společnosti mírou dosud málo oceňovanou. (Současně byla žurnalistika vnímána jako literární, stylistická a osvětová činnost, proto se také původně studovala jako dvouoborové studium s češtinou a organizačně byla zprvu zařazena na katedru knihovnictví, která jí svým širším záběrem nejvíce vyhovovala.) „Osudové“ institucionální přidružení přípravy budoucích žurnalistů ke zmíněným společenským vědám (a osamostatnění žurnalistického vzdělávání v době normalizace) mělo zcela nepochybně vliv i na průběh a podobu ustavování institucionálního rámce sociálněvědních oborů při vzniku UK FSV po roce 1990.

Vývoj a institucionalizaci společenskovědních oborů na UK, resp. cestu k ustavení samostatné Fakulty sociálních věd v roce 1990, lze z tohoto pohledu časově rozdělit do následujících etap:

1. Od rozdělení katedry knihovnictví v rámci FF UK přes Institut osvěty a novinářství (ION) k ustavení Fakulty osvěty a novinářství (FON).
2. Od Fakulty osvěty a novinářství (FON) k Fakultě sociálních věd a publicistiky (FSVP).
3. Od zrušení Fakulty sociálních věd a publicistiky (FSVP) a zřízení Fakulty žurnalistiky (FŽ) ke zrušení Fakulty žurnalistiky (FŽ).
4. Zřízení Fakulty sociálních věd (FSV).

Zřízení FSV představuje zatím poslední – neuzavřenou – etapu ve vývoji společenskovědních oborů na UK.

Od ustavení Institutu osvěty a novinářství ke vzniku Institutu osvěty a novinářství

Jisté uvolnění politických poměrů a celkového společenského klimatu počátkem šedesátých let dovolily rychlejší rozvoj i některým společenskovědním oborům, až dosud pěstovaným ve skromných podmínkách na Filozofické fakultě. Jako studijní obor se ustavila kulturologie, tehdy ještě pod poněkud starosvětským označením „osvěta“, a spolu s knihovnictvím a žurnalistikou (v dobovém pojmoslovím „novinářstvím“) vytvořila zárodek budoucího samostatného vzdělávacího pracoviště. Zvláště knihovnictví a žurnalistiku spolu pojily i jisté historické vazby – v letech 1953/54 existovalo novinářství v rámci katedry knihovnictví, později se organizačně vyvinulo v samostatnou katedru, jejímž vedoucím byl Vladimír Klimeš (1910-1983).

Kombinace těchto tří oborů, tedy knihovnictví, osvěty a novinářství, byla zřejmě nejpřijatelnější variantou pro vytvoření nového a samostatného univerzitního celku: Ten dostal název Institut osvěty a novinářství (ION) a jeho děkanem byl jmenován již výše zmiňovaný Vladimír Klimeš. Institut osvěty a novinářství byl zřízen vládním nařízením č. 90 z roku 1960 jako fakulta Univerzity Karlovy. Jeho posláním bylo vychovávat pracovníky pro oblast osvěty a kulturněpolitické práce, knihovnictví a novinářství. Zvláště v souvislosti s konstituováním oboru žurnalistika se objevily hlasy poukazující na to, že tento obor nejenže není oborem vědním, leč neobstojí ani jako samostatný obor studijní. Zahnutí tohoto oboru do jednoho rámce s osvětou a knihovnictvím tyto námítky vhodně eliminovalo, a navíc vyhovovalo rozšířené tradiční a dobovou perspektivou posilované představě o novinářství jako zvláštní formě osvěty (této interpretaci nahrává i skutečnost, že pro plnění „politických“ cílů sdělovacích prostředků byli vychováváni novináři rovněž na Vysoké škole stranické, tedy zcela mimo rámec UK). Obor novinářství se nakonec prosazoval nejagilněji – v roce 1961 zařadila Státní komise pro vědecké hodnosti do seznamu vědních oborů pouze novinářství, a nikoliv osvětu a knihovnictví.

Nový Institut osvěty a novinářství nedostal do vínku žádnou samostatnou budovu a od počátku své existence se potýkal s prostorovými obtížemi a teritoriální roztříštěností. Děkanát byl umístěn spolu s katedrou osvěty a katedrou marxismu-leninismu v budově na Maltézském náměstí 16 v Praze 1, katedra novinářství v hlavní budově Filozofické fakulty na tehdejší náměstí Krásnoarmejců, zatímco katedra knihovnictví sídlila na Smetanově nábřeží 2.

Obsahově se studium snažilo vyhovět v daných mezích modernímu pojetí společenských disciplín a kromě osvěty, která jako nový obor ještě nezavedla specializace, se novinářství i knihovnictví členilo do užších zaměření. Knihovnictví zavedlo větve literární, technickou a biologickou, novinářství specializaci tiskovou, rozhlasovou a televizní. Postavení Institutu navíc komplikovalo napětí mezi obory, které se v jeho rámci rozvíjely, a tradičními humanitními a sociálněvědními obory pěstovanými na Filozofické fakultě. Aplikovaný, v podstatě dosti prakticistní charakter osvěty, knihovnictví a novinářství, jejich důraz na všeobecné vzdělání a profesní přípravu absolventů, vedly k pochybám o odborné úrovni oborů a jejich metodologické a věcné obhajitelnosti.

Od Fakulty osvěty a novinářství k Fakultě sociálních věd a publicistiky

Snaha o úplnou emancipaci oborů rozvíjejících se v rámci ION vedla k ustavení samostatné fakulty. Od školního roku 1965/66 změnil Institut osvěty a novinářství podle vládního nařízení ze dne 6.1.1965 částka 3 Sbírký zákonů a podle nařízení z 30.1.1965 o změnách názvů některých fakult název na Fakultu osvěty a novinářství Univerzity Karlovy (FON). Jejím děkanem se stal spisovatel a scénárista Jiří Marek (1914-1994), laureát státní ceny. Bližší pohled na strukturu a studijní programy nově vzniklé fakulty naznačuje, že zvláště obory knihovnictví a novinářství prošly etapou vnitřní diferenciací. Fakulta začala systematicky posilovat své postavení i v oblasti vědecké práce, a překonávat tak stigma odborných a metodologických pochyb, které na ní dosud do značné míry ulpívaly.

Na fakultě bylo možné studovat tyto obory a zaměření: (a) osvěta, (b) knihovnictví se zaměřením technickým a společenským a (c) novinářství se specializací tisk, rozhlas, televize a nakladatelská práce. Všechny obory měly podobu pětiletých studijních programů a bylo je možné studovat podobně jako na předchozím ION formou denního studia a studia při zaměstnání (tzv. dálkového studia). Studium bylo v souladu s platnými předpisy UK ukončeno odevzdáním a obhajobou diplomové práce a státními závěrečnými zkouškami. Vedle toho pro obor novinářství, včetně nakladatelské práce, existovalo ještě dvouleté nástavbové studium pro absolventy jiných vysokých škol ukončené toliko státní závěrečnou zkouškou. Posluchači toho studia mohli však obhajobou diplomové práce po třetím roce získat další diplom. Fakulta osvěty a novinářství UK byla hlavním pracovištěm řešícím státní vědeckovýzkumný úkol 306-3 *Problémy mimoškolské komunistické výchovy pracujících*. Vedoucím pracovníkem státního úkolu byl tehdejší proděkan fakulty pro vědu a výzkum František Hyhlík (1905-1981). Výnosem ministerstva školství a kultury byl na fakultě zřízen Ústav pro teorii a dějiny hromadných sdělovacích prostředků. Vedením tohoto pracoviště byl pověřen Vladimír Klimeš.

Fakulta se v době svého vzniku dělila na následující katedry:

- katedra osvěty (vedoucí Vladimír Juřík, mezi členy spolu s dalšími patřili například František Černý či Miroslav Disman)
- katedra knihovnictví (vedoucí Jaroslav Drtina, mezi pracovníky patřili např. Jiří Kábrt, Jiří Wiesenberger či Jiří Cejpek)
- katedra teorie a dějin novinářství (vedoucí Vladimír Klimeš)
- katedra periodického tisku, rozhlasu a televize (vedoucí Miroslav Hladký, mezi pracovníky patřili mj. Vladimír Kovářik, Karel Štorkán, Jaromír Hořec, Jan Zelenka)
- katedra marxismu-leninismu (vedoucí Blažena Bartáková, mezi pracovníky patřili Kornel Vavrinčík či Stanislav Buble)
- katedra českého jazyka a teorie a dějin literatury (vedoucí Jiří Marek, mezi pracovníky byla Věra Karfíková, Květoslava Neradová, Jiří Roth či Eva Taxová)
- katedra psychologie a pedagogiky (vedoucí František Hyhlík, mezi pracovníky patřili Milan Nakonečný a Zdeněk Štěpánek)

K další proměně Fakulty osvěty a novinářství dochází dle Sbírký zákonů č. 33/68 v roce 1968, kdy mění jednak svůj název na Fakultu sociálních věd a publicistiky (FSVP), ale rovněž dosahuje z odborného i pedagogického hlediska svého vrcholu. Stává se moderně pojatou fakultou, představující moderně koncipované vysokoškolské učiliště, jež v sobě slučuje poznatky i možnosti rozvoje sociálních věd druhé poloviny 60. let jak zahraničních, tak tuzemských. Děkanem FSVP byl jmenován Gustav Bareš (1900-1979). Podstatnou organizační změnou bylo též ustavení katedry sociologie z původního oddělení sociologie v rámci katedry osvěty. Prozatímním vedoucím byl ustaven Miroslav Disman. O rok později se vedoucím katedry stal Karel Galia, a na katedře sociologie pracovali mimo jiné i Jaroslav Klofáč a Pavel Machonin.

V akademickém roce 1968/69 bylo na FSVP možné studovat čtyři základní obory:

- osvěta (od roku 1966/67 jako osvěta a výchova dospělých a od 1968/69 jako vzdělávání a výchova dospělých)
- knihovnictví (od r. 1966/67 jako knihovnictví a vědecké informace)
- novinářství (od 1968/69 publicistika)
- sociologie (bylo ji možné studovat buď jednooborově, nebo v kombinaci s výchovou a vzděláváním dospělých).

Snaha o odbornou emancipaci a metodologické obhájení existence fakulty se projevila nejen v rozšíření nabídky studijních oborů o první „tradiční“ sociálněvědní obor, sociologii, ale především v masivním zapojení školy do vědeckovýzkumných aktivit. Vedle vědeckého úkolu *Základní teoretické a metodologické problémy výchovy a vzdělávání dospělých* pod vedením Františka Hyhlíka, který fakulta převzala z minulosti, se FSVP stala hlavním pracovištěm státního vědeckého úkolu *Sociologie kultury*, jehož vedoucím byl Vladimír Juřík. Katedra knihovnictví a vědeckých informací Hlavním řešitelem úkolu se stala pod vedením Drahošlavy Gawrecki *Vzdělávání informačních pracovníků, příprava uživatelů informačních služeb a vydávání, zpracování a využití odborné informační literatury*.

FSVP se usilovně snažila nejen o rozvoj moderního pojetí sociálních věd, ale prosazovala tento přístup i do pedagogického procesu. Během krátké doby své existence (jež šťastně a nikoliv náhodou připadla na dobu alespoň částečné

liberalizace společenského prostředí, a tedy dobu výrazných inspirací nabízených větší otevřeností zahraničním vlivům, většímu přílivu literatury, více možnostem hledat a nabízet alternativní řešení) se FSVP stala v některých oborech výrazným sociálněvědním pracovištěm. Bohužel politický vývoj nepřál dalšímu rozvíjení společenskovedních oborů a od studijního roku 1970/71 byly v personálním obsazení již natolik patrné změny vyplývající ze změněné politické situace, že se nastoupený trend nemohl udržet a byl rázně ukončen.

Děkanem se stal Miroslav Hladký (1919-1995), z fakulty zmizela řada pedagogických a vědeckých osobností určujících její charakter sociálněvědní charakter. Katedra sociologie se opět proměnila v oddělení při Katedře osvěty a výchovy dospělých, postupně docházelo i k proměnám učebních plánů, až byla Fakulta sociálních věd a publicistiky nařízením vlády ČSSR číslo 69/1972 z 11. října 1972 zrušena a současně byla zřízena Fakulta žurnalistiky.

Fakulta žurnalistiky

Zřízení Fakulty žurnalistiky v podstatě znamenalo rozpad dosavadního vývoje složitě se ustavivšího komplexu sociálních věd. Obory, které byly na předchozí fakultě pěstovány, se opět vrátily na Filozofickou fakultu a nová Fakulta žurnalistiky se stala školou s jedním studijním oborem – žurnalistikou. Děkanem byl jmenován Vladimír Hudec (nar. 1927).

Samostatné vědecko-pedagogické pracoviště věnující se rozvoji jediného oboru se mohlo na první pohled jevit jako završení snah o emancipaci vysokoškolské přípravy budoucích novinářů, jež je možné vysledovat již v předcházejících etapách a které se mimo jiné projeví v několikaleté výše zmiňované agilnosti oboru. Ve skutečnosti však paradoxně vedlo k izolaci tohoto oboru a k možnosti jeho přímého ovlivňování politickými požadavky a přizpůsobení potřebám a záměrům doby. Učební plány, personální obsazení i řešené vědecké úkoly svědčí o tom, že Fakulta žurnalistiky skutečně byla služebnou institucí úzce svázanou s vládnoucí politickou elitou.

Na Fakultě žurnalistiky existovalo jak řádné denní (čtyřleté), tak řádné dálkové (pětileté) studium i studium postgraduální. Po celou dobu svého trvání neměla Fakulta žurnalistiky akreditovaný žádný vědní obor, a proto také nemohla udělovat žádné vědecké hodnosti.

Při budování nové strukturální podoby fakulty bylo nutné vycházet z možností a zaměření nově koncipovaného studijního oboru žurnalistika. Byly založeny dvě nové katedry, obsazené především pracovníky, kteří na fakultu přešli jako kádrové posily ze sdělovacích prostředků: katedra propagandy (Bohumír Bartoš, od r. 1981 Vlastimil Nepeřil, od r. 1984 Jaroslav Čáp,) a katedra agenturní žurnalistiky a propagace (zprvu Slavoj Haškovec, později Alice Bunzlová). Zbývající tři žurnalistické katedry byly v mírně pozměněné podobě převzaty z FSVP: katedra periodického tisku (vedoucí Milena Beránková, pak Karel Štorkán, po něm Vladimír Kalina, nakonec – po organizační změně na katedru periodického tisku a propagace – Dušan Pavlů), katedra televizní a filmové žurnalistiky (vedoucí Miroslav Hladký), katedra rozhlasové žurnalistiky (vedoucí Vladimír Kovářik, po něm Stanislav Perkner).

Současně se založením fakulty byl v roce 1972 zrušen Ústav pro teorii a dějiny hromadných sdělovacích prostředků a místo něj vybudován Ústav teorie a praxe žurnalistiky při FŽ UK (ředitelem se stal Zdeněk Šumbera), věnující hlavní pozornost studiu různých aspektů socialistické žurnalistiky, především efektivitě působení „prostředků masové informace a propagandy“.

Nově ustavená Fakulta žurnalistiky převzala a dále velmi cílevědomě budovala jedinečný fond vědecké a studijní knihovny zaměřený na dějiny a současnost žurnalistiky. Ředitelem byl Karel Malec (1927-2000?). Významnou součást knižního fondu dosud tvoří Laurinova knihovna, kterou v meziválečném období vybuvoval Arne Laurin, šéfredaktor Prager Presse, obsahující literaturu vztahující se k novinářství od 17. století do roku 1938.

Existence samostatné Fakulty žurnalistiky a soustavná snaha o prosazení žurnalistiky jako samostatného oboru do systému vysokoškolského vzdělání je jedním z mnoha dokladů o tom, jak významná úloha byla v té době přisuzována sdělovacím prostředkům – k rozvoji sociálních věd neměla Fakulta žurnalistiky fakticky čím přispět.

Po zásadní změně společenského paradigmatu koncem roku 1989 se stala aktuální nejen otázka obnovení samostatného univerzitního pracoviště zaměřeného na rozvoj společenských věd, ale i další existence novinářského studia na UK. „Osudové“ spojení sociálněvědních oborů a vysokoškolské přípravy budoucích novinářů se v této zlomové chvíli opět projevilo – a tentokrát znamenalo zachování novinářského studia na Univerzitě Karlově. Po řadě jednání byla nakonec v květnu 1990 Fakulta žurnalistiky zrušena a místo ní zřízena Fakulta sociálních věd, která si – mezi jiným – určila za cíl reformovat a dále rozvíjet i profesionální přípravu budoucích žurnalistů.

Fakulta sociálních věd

Fakulta sociálních věd (FSV) byla zřízena rozhodnutím rektora a akademického senátu UK k 1. červnu 1990. FSV od samého počátku směřovala především k vybudování standardních společenskovedních studií, jak bývají uskupena v podobných univerzitních pracovištích ve světě, a současně se snažila využívat sociálněvědního klimatu k modernizaci přípravy budoucích novinářů. V první fázi své existence se navíc snažila navázat na tradici založenou někdejší FSVP na sklonku 60. let 20. století.

Prvním děkanem FSV se stal Čestmír Suchý (1921-2005). Vedení univerzity spolu se zástupci FSV se rozhodli obnovit a dále rozvíjet standardní společenské vědy – politologii, sociologii a ekonomii. K tomu si pracovníci fakulty kladli za cíl vytvořit podmínky pro rozvoj univerzitní přípravy novinářů, k čemuž jí víceoborová struktura FSV dávala výhodné výchozí podmínky (tím byl také oslaben jeden z podstatných argumentů namířených proti dalšímu zachování novinářského vzdělávání – totiž poukaz na to, jak neblahý vliv měla na odbornou úroveň bývalé Fakulty žurnalistiky její faktická izolovanost od jiných oborů). Na FSV byly založeny katedry ekonomie, politologie, sociologie a žurnalistiky a s malým zpožděním i katedra jazyků. Vedle toho začaly při FSV působit vědecké rektorátní vědecké ústavy, které se snažily navázat na tradici přervanou na přelomu 60. a 70. let: Institut společensko-politických věd a Institut ekonomických věd.

Ústav teorie a praxe žurnalistiky byl reorganizován na Ústav masové komunikace (existence výzkumného pracoviště zaměřeného na mediální problematiku bylo dalším krokem, který směřoval k udržení přípravy budoucích novinářů na UK: teorie masové komunikace a později rozvoj mediálních studií se staly vědeckovýzkumným rámcem, na němž se žurnalistika jako aplikovaný studijní obor mohla rozvíjet – toto, na univerzitních pracovištích vcelku běžné, spojení zároveň pomohlo obhájit zařazení žurnalistiky do kontextu sociálních věd, které jinak nemá věcné opodstatnění). Krátce po založení fakulty bylo v jejím rámci ustaveno i postgraduální pracoviště pro přípravu ekonomů CERGE, které se později osamostatnilo jako univerzitní instituce.

V roce 1992 se děkanem FSV stal Miloslav Petrusek, (1936 - 2012). Další vývoj FSV vedl k organizačním změnám, jejichž podstatou byl přechod na systém institutů jako zastřešujících organizačních jednotek a kateder jako jejich součástí garantujících realizaci a rozvoj jednotlivých akreditovaných studijních programů (respektive studijních oborů), který byl po vyhlášené reorganizaci přijat na jaře 1993. Přechod na systém institutů znamenal zrušení stávajících vědeckých pracovišť a současně zdůraznění pedagogického charakteru fakulty. Na FSV byly založeny: Institut ekonomických studií, Institut komunikačních studií a žurnalistiky (v jehož rámci byl stávající obor žurnalistika doplněn o obor masová komunikace, později přejmenovaný na obor mediální studia), Institut politologických studií (ten vedle oboru politologie rozvíjí i obor mezinárodní vztahy) a Institut sociologických studií (který vedle sociologie nabízí i obor sociální politika). V roce 1994 byl na FSV zřízen ještě Institut mezinárodních studií, který začal rozvíjet teritoriální studia východoevropská a ruská, americká a německo-rakouská, později ještě západoevropská a evropská. V roce 1995 vzniklo při FSV Centrum pro mediální studia (CEMES) a v roce 2000 Centrum pro sociální a ekonomické strategie (CESES). V roce 1997 se na dvě funkční období stal děkanem FSV Lubomír Mlčoch a po něm v roce 2003 Jan Ámos Víšek. Pregraduální studium je na celé fakultě od roku 1993 standardně realizováno jako dvoustupňové bakalářské a navazující magisterské. Jednotlivé akreditované studijní programy jsou v důsledku toho (a vzhledem ke své vnitřní rozrůzněnosti) členěné na studijní obory. Fakulta také na všech institutech soustavně buduje i doktorské studium. Důraz na tento stupeň studia odráží postupnou přeměnu pojetí fakulty z instituce převážně pedagogické na instituci stále více především výzkumnou. V období 1999-2004 byla fakulta zapojena do výzkumného záměru UK s projektem *Česká společnost na přelomu druhého a třetího tisíciletí*, od roku 2005 získala prostředky na výzkumný záměr nazvaný *Rozvoj české společnosti v EU: výzvy a rizika*.

Prameny a literatura:

Archivní prameny

Archiv Univerzity Karlovy, fond Institut osvěty a novinářství, fond Fakulta sociálních věd a publicistiky a fond Fakulta žurnalistiky.

HUDEC, V.: 10 let rozvoje výchovy a vzdělávání novinářů na FŽ UK. Sešity novináře 4/1982.

KÖPPLOVÁ, B. - JIRÁK, J.: Kontury vývoje vzdělávání českých novinářů. *DaS* 5/1996, s. 10n.

KÖPPLOVÁ, B. - JIRÁK, J.: Fakulta sociálních věd. In: *Dějiny Univerzity Karlovy IV*. Praha: Karolinum 1998, s.511-533